

Богуцький Вадим Миколайович,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов
Національної академії внутрішніх справ

ВИКОРИСТАННЯ ПОЛІФУНКЦІОНАЛЬНИХ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ У СФЕРІ АНГЛОМОВНОЇ ДІЛОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Увага сучасних дослідників лінгвістичного простору постійно звернена на вивчення специфіки поліфункціональних мовних одиниць унаслідок неоднозначного тлумачення їх лінгвістичного статусу в системі мови, з одного боку, а з іншого, – у зв'язку з тим, що вони посідають важливе місце в реалізації комунікативних стратегій найрізноманітнішого плану (побутове спілкування, ділова комунікація, професійно-орієнтовані тексти спеціального призначення тощо). У сучасних дослідженнях когнітивні аспекти поліфункціональності лексичних одиниць, а також особливості використання поліфункціональних слів у підвидах ділового дискурсу до теперішнього часу не отримали достатнього висвітлення. Не повною мірою досліджені також складні концептуальні структури, які актуалізуються в діловому дискурсі за допомогою поліфункціональних мовних одиниць, недостатньо детально описані фрейми, що виникають у свідомості людини, коли поліфункціональне слово вживається в контексті ділового дискурсу. Крім того, поліфункціональні лексичні одиниці відносяться до частотних одиниць навчального ділового й інтернет-дискурсів.

На сьогодні соціум зазнає інформаційного перевантаження, коли в процесі ділової комунікації людина стикається з проблемою опрацювання величезних інформаційних масивів, у тому числі й тих, які наявні в мережі інтернет. Динамічні соціальні, політичні й технічні зміни, що відбуваються в нашому житті, знаходять своє відображення в нових лексико-семантичних варіантів (ЛСВ) окремих слів і словосполучень. Кількісне збільшення словникового складу мови відбувається набагато повільніше, тому в процесі пізнання навколишнього світу, розширення спектру знань у різних галузях виникає необхідність повторного використання одного й того ж комплексу звуків для

позначення декількох явищ, пов'язаних між собою. Семантична неоднозначність, що виникає при цьому, дає можливість економно використати ресурси сучасної англійської мови й при цьому задовольнити потреби, що виникають в процесі комунікації. У зв'язку з цим видається актуальним розглянути функціонування нових ЛСВ аналізованих мовних одиниць в когнітивному ракурсі, оскільки це може сприяти розкриттю механізму формування поліфункціональних характеристик англійських мовних одиниць. Когнітивна наука – це наука про знання й пізнання, про результати сприйняття світу й предметно-пізнавальної діяльності людей, накопичених у вигляді осмислених і приведених в певну систему даних, які якимсь чином репрезентуються в нашій свідомості й складають основу ментальних і когнітивних процесів.

В англійській мові результати пізнавальної діяльності людей у сфері ділового спілкування систематизуються й репрезентуються за допомогою фреймів поліфункціональних лексичних одиниць. У зв'язку з тим, що ділова сфера життя людей відрізняється своєю багатогранністю, слід зробити висновок, що дані, які стосуються ділової сфери й актуалізовані в семантичній структурі англійських поліфункціональних слів, також мають дуже різну за своєю суттю варіативну природу. Унікальний характер поліфункціональних лексичних одиниць сучасної англійської мови полягає якраз у тому, що в їх семантичній структурі є різні, навіть іноді протилежні, дані про результати сприйняття й предметно-пізнавальної діяльності людей у діловій сфері, що впливає на їх вживання в контекстуальному і стильовому планах.

Поліфункціональність як складне мовне явище здатна проявлятися на різних мовних рівнях і зачіпати різні елементи мови. Поліфункціональність у граматичному й семантичному аспектах є наслідком складності семантичної структури слова або якого-небудь іншого мовного елемента. Поліфункціональність різних елементів мови присутня у тому чи іншому вигляді у багатьох мовах, що відносяться до різних груп (англійській, німецькій,

шведській, ісландській тощо). Явище поліфункціональності часто зустрічається в англійській мові й може проявлятися на різних рівнях.

Поліфункціональність мовних одиниць у семантичному аспекті тісно пов'язана з властивістю полісемії слова, проте відрізняється від неї виразно вираженими у фреймових структурах ЛСВ слова функціями актуалізації певного концепту в рамках навчального ділового й інтернет-дискурсів.

Відмінність між тими, що актуалізуються у свідомості людини концептуальними структурами проявляється при зверненні до контекстуального оточення поліфункціональної мовної одиниці. Поліфункціональні слова є одним з механізмів, за допомогою якого відбувається структуризація і впорядкування у свідомості людини фундаментальних для тієї чи тієї сфери концептуальних утворень.

Наприклад, у навчальному діловому дискурсі поліфункціональна лексична одиниця *management* виконує функції актуалізації концептів "суб'єкт ділової діяльності" і "ділова діяльність".

У контексті навчального ділового дискурсу поліфункціональні одиниці асоціюються у свідомості людини з фреймовими структурами, які безпосередньо співвідносяться зі сферою ділової комунікації. Інші ЛСВ поліфункціональної лексичної одиниці, що слугують засобами реалізації інших концептів, складають у рамках семантичної структури аналізованої лексичної одиниці особливий набір, елементи якого наче протиставлені один одному з огляду на відмінності в їх семантиці та функціональній спрямованості.

Для реалізації концепту "діловий простір" використовуються такі поліфункціональні лексичні одиниці, як *network, branch, web, division, sector, field, market, arm, area*. Актуалізовані у свідомості людини фреймові структури цих лексичних одиниць реалізують концепт "діловий простір" як інформаційну структуру, що охоплює широкий спектр знань про розташування в просторі суб'єктів ділової діяльності, про спрямованість виконуваної ними діяльності, а також загальні знання про об'єкти ділової діяльності та взаємовідносини між ними. Зазначені вище лексичні одиниці співвідносяться з цим концептом,

оскільки в їх фреймових структурах провідними виявляються фрейми, що актуалізують знання про віддалене розташування суб'єктів і об'єктів у просторі.

Функцію актуалізації концепту "програмне забезпечення" в діловому дискурсі мережі інтернет виконують поліфункціональні іменники *framework*, *window/s*, *mainframes*. Зміни в семантичних структурах цих слів сталися за метафоричними моделями, внаслідок чого вони виявилися здатними називати нові об'єкти і реалізовувати нові концепти в процесі категоризації. Для актуалізації концепту "комп'ютерна мережа" використовуються такі лексичні одиниці, як *web* і *network*.

Ситуації, описані в контексті інтернет-дискурсу, характеризуються меншою мірою формальності, оскільки тексти, в яких були вжиті поліфункціональні слова, що актуалізують концепти "програмне забезпечення" і "комп'ютерна мережа", були розміщені безпосередньо користувачами і не зазнавали редакторської правки.

Прагматичні аспекти використання поліфункціональних слів у віртуальному просторі мережі інтернет стосуються, передусім, міри формальності ситуацій. Ці ситуації характеризуються невисокою мірою формальності, що обумовлено специфікою мережі інтернет: на сторінках можуть бути розміщені найрізноманітніші матеріали (офіційні тексти, тексти творців сайтів, реклама, відгуки, послання користувачів мережі, інструкції тощо). Важливо підкреслити, що англomовний діловий простір вимагає типології і стандартизації у використанні поліфункціональних мовних одиниць. В інтернет-комунікації переважає міжкультурний спосіб спілкування, в якому спостерігається певне зниження національно-культурного компонента мовної поведінки, оскільки комуніканти в мережі інтернет, зазвичай, анонімні.

Зареєстровані лексичні одиниці використовуються в різних підвидах англomовного ділового дискурсу, що підкреслює їх поліфункціональний характер. Слід зазначити, що в навчальному дискурсі все частіше використовуються матеріали з інтернет, зокрема, – в текстах автентичних навчальних посібників з навчання ділової комунікації. Це дає можливість

продемонструвати студентам основні характеристики, особливості та параметри інтернет-комунікації внаслідок її зростаючої значущості в процесі спілкування в цілому, з одного боку, а з іншого, – дозволяє чітко уявити семантичний потенціал поліфункціональних лексичних одиниць англійської мови, що формують сучасний навчальний діловий комунікативний простір.